

แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*
Guidelines for Being Professional Learning Community in Schools
under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1

ลลิตญา ปูรินทะ และยุทธศาสตร์ กองเพชร
Lalinya Purinta and Yutthasart Kongphet
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: krujang2079@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 39 คน และครูผู้สอน 297 คน รวมทั้งสิ้น 336 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 จำนวน 249 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และพิสัยควอไทล์ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.56) โดยด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.57) ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.59) ด้านภาวะผู้นำร่วม ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.58) ด้านโครงสร้างสนับสนุนในชุมชน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.59) และด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.59)

*ได้รับบทความ: 20 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 19 พฤศจิกายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 3 ธันวาคม 2568

Received: April 20, 2025; Revised: November 19, 2025; Accepted: December 3, 2025

2. แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 6 ประการ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยต่ำไปสูง ได้แก่ 1) แนวทางด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 4) ชุมชนกัลยาณมิตร 5) โครงสร้างสนับสนุนชุมชน และ 6) ภาวะผู้นำร่วม ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; แนวทางการพัฒนา; สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the current situation of Professional Learning Communities (PLCs) in schools, and 2) to study guidelines for being Professional Learning Communities in schools. A mixed-methods research approach was employed. The sample consisted of 39 school administrators and 297 teachers, totaling 336 participants from 249 schools under the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 1. The sample size was determined using stratified sampling. The research instruments included a five-point rating scale questionnaire and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, median, and interquartile range, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The research findings revealed that:

1. The overall level of being Professional Learning Communities in schools, as well as in each aspect, was at a high level ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.56). The aspect of professional learning and development recorded the highest mean score ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57), followed by shared vision ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.57), caring community ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.59), shared leadership ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.58), supportive community structure ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.59), and collaborative teamwork ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.59).

2. The guidelines for being Professional Learning Communities in schools consisted of six key components, ranked from the lowest to the highest mean as follows: 1) shared vision, 2) collaborative teamwork, 3) professional learning and development, 4) caring community, 5) supportive community structure, and 6) shared leadership. These guidelines were found to be appropriate and can be effectively applied to strengthen and enhance

Professional Learning Communities in schools.

Keywords: Professional learning community; Development guidelines; Basic education schools

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีสมรรถนะและความพร้อมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในศตวรรษที่ 21 แนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ครูร่วมกันแสวงหาความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาชีพ และพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

แนวคิด PLC มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และร่วมกันพัฒนาแนวทางการสอนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวยังสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาครูให้เป็นมืออาชีพ ผ่านกระบวนการ Lesson Study และการทำงานแบบร่วมมือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงาน PLC ในหลายสถานศึกษาพบว่า ยังขาดรูปแบบการขับเคลื่อนที่เป็นระบบและต่อเนื่อง อาทิ การดำเนินงานที่ขึ้นอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของครูที่ยังจำกัด และการขาดโครงสร้างสนับสนุนที่ชัดเจน โดยเฉพาะในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ซึ่งมีความหลากหลายของบริบทสถานศึกษา ทั้งด้านขนาดโรงเรียน จำนวนครู และความพร้อมด้านทรัพยากรทางการศึกษา ส่งผลให้การนำแนวคิด PLC ไปใช้ในทางปฏิบัติยังประสบข้อจำกัด และขาดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการ การพัฒนาครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษา สังเคราะห์และวิเคราะห์วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย 2) ศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 222 คน และครู จำนวน 1,772 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 รวมทั้งสิ้น 1,994 คน 249 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 39 คน และครู จำนวน 297 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 รวมทั้งสิ้น 336 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 และด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 1) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยคำนวณจากสูตรของ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 2) ผู้วิจัยแบ่งจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 336 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม (1) ผู้บริหาร (2) ครู คำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำแหน่ง โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดสถานศึกษาของประชากรในแต่ละตำแหน่ง 3) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่คำนวณได้จากข้อ 3.2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่ใช้สอบถามศึกษาสภาพ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) ตำแหน่ง 3) ประสบการณ์ในตำแหน่ง มีรูปแบบเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 แบบสอบถามการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่

ครอบคลุมเนื้อหา มี 6 ด้าน (Likert's Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างเครื่องมือ (การวิจัยเชิงปริมาณ) 1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา 2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตรประมาณค่า แบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 3) วิเคราะห์ข้อมูลนำไปสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน 4) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเครื่องมือ ตามคำนิยามของทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 และวัตถุประสงค์เป็นหลัก 5) นำเครื่องมือที่สร้าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม พิจารณาให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแก้ไขในข้อบกพร่อง 6) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบการหาความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านโครงสร้าง ความตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงเชิงเนื้อหา (สมบัติท้ายเรือคำ, 2553) 7) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนนครพนมวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) 8) นำข้อมูลจากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ นำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เก็บจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 336 ฉบับ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการกรอกแบบสอบถามรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และได้รับผลการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา 3) ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณนำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมแบบสำเร็จรูป ใช้สถิติเชิงบรรยาย ดังนั้นแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย แบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทางการเป็นชุมชน

แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ แปลผลค่าเฉลี่ยที่ใช้แบบสอบถาม ตอนที่ 2 มีเกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ (ธนินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

การวิจัยขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา 2) กลุ่มเป้าหมาย/หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาที่ผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติงานอยู่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน จากสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติดีและประสบผลสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (Best Practice) 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนที่ 3 คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structural interviewing) มีลำดับสร้างเครื่องมือ ดังนี้ (1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (2) ร่างแบบสัมภาษณ์ แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา (3) นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ (4) แก้ไข ปรับปรุง แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตามคำแนะนำ จัดทำฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในขั้นตอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขออนุญาต จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลของสถานศึกษาที่ผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติงานอยู่ 2) ผู้วิจัยดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน 3) ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบกึ่งโครงสร้างโดยใช้ประเด็น แนวทางสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมข้อคิดเห็นของแนวทาง และข้อเสนอแนะต่างๆ จากประสบการณ์ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์โดยมีการจดบันทึก ถ่ายภาพ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาสรุป และประเมินผลการดำเนินงาน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการด้วยตนเอง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) วันดี สมมิตร (2552) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นด้วยตนเอง

วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบร่างแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอเชิญผู้เชี่ยวชาญจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คุณสมบัติ ดังนี้ 1) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) มีประสบการณ์ในตำแหน่ง ไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) มีผลงานประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา (Best Practice) จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบประเมินร่างแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) ชื่อ-นามสกุล 2) ตำแหน่ง 3) วุฒิการศึกษา 4) ประสบการณ์ในตำแหน่ง 5) ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลการตรวจสอบประเมินร่างแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ซึ่งกรอบในการประเมิน ได้แก่ โอกาสความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเหมาะสม มาวิเคราะห์โดยวิธีการหาค่ามัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และแปลความตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538) การวิจัยขั้นตอนที่ 5 สรุปแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นดำเนินการด้วยตนเอง

4. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสภาพและแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วม	4.39	0.57	มาก
2. ด้านทีมร่วมแรงทีมร่วมใจ	4.36	0.59	มาก
3. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาในวิชาชีพ	4.40	0.57	มากที่สุด
4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4.38	0.59	มาก
5. ด้านโครงสร้างสนับสนุนในชุมชน	4.37	0.59	มาก
6. ด้านภาวะของผู้เข้าร่วม	4.38	0.58	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	0.56	

จากตารางที่ 1 สภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การเรียนรู้และการพัฒนาในวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.57) ลำดับที่สอง คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.57) ลำดับที่สาม ชุมชนกัลยาณมิตร ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.59) ลำดับที่สี่ ภาวะของผู้เข้าร่วม ($\bar{X} = 4.38$, SD = 0.58) ลำดับที่ห้า โครงสร้างสนับสนุนในชุมชน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.59) ส่วนด้านที่มีค่าปฏิบัติต่ำสุด คือ ทีมร่วมแรงทีมร่วมใจ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.59)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา

แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		แปลผล
	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์	
1. ด้านทีมร่วมแรงทีมร่วมใจ	5	1	5	1	มากที่สุด
2. ด้านโครงสร้างสนับสนุนในชุมชน	6	1	6	1	มากที่สุด
3. ด้านภาวะของผู้เข้าร่วม	5	1	5	1	มากที่สุด
4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร	4	1	4	1	มาก
5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4	1	4	1	มาก
6. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาในวิชาชีพ	5	1	5	1	มากที่สุด

2. แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาโดยเรียงจากสภาพต่ำไปหาสภาพที่มากของแต่ละด้านมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อยกระดับให้เกิดแนวทางพัฒนาอย่างเป็นระบบ พบว่า 1) ด้านทีมร่วมแรงทีมร่วมใจ 2) ด้านโครงสร้างสนับสนุนในชุมชน 3) ด้านภาวะของผู้เข้าร่วม 4. ด้านชุมชนกัลยาณมิตร 5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม 6. ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาในวิชาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ทั้ง 6 แนวทาง มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำประเด็นมาอภิปรายผลดังนี้จากสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาทุกด้านมีแนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มีความพร้อมด้านวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน และมีแนวโน้มของการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผลดังกล่าวอาจเป็นผลจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม การเปิดพื้นที่ให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสนับสนุนนโยบายด้านการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ ยอดเมิน (2563) ที่พบว่าสภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และเกิดจากการสนับสนุนเชิงระบบจากผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด

2. การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่สังเคราะห์ได้จำนวน 6 ด้าน สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนา PLC ในสถานศึกษาไม่สามารถขับเคลื่อนด้วยองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยการเชื่อมโยงขององค์ประกอบด้านโครงสร้าง ผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่แนวทางด้านที่ร่วมแรงร่วมใจและโครงสร้างสนับสนุนในชุมชนได้รับการจัดลำดับเป็นแนวทางสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมและระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เป็นฐานรากสำคัญของการขับเคลื่อน PLC ขณะที่ภาวะผู้นำร่วมสะท้อนการเปลี่ยนบทบาทของผู้บริหารจากผู้ควบคุมไปสู่ผู้อำนวยการเรียนรู้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ แนวทางด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของพิมพ์อร สดเอี่ยม (2561, หน้า 53-60) ที่ชี้ให้เห็นว่าการขับเคลื่อน PLC อย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกัน การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแนวทางทั้ง 6 ด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูง จึงสะท้อนถึงศักยภาพของแนวทางนี้ในการนำไปใช้จริงในบริบทสถานศึกษา สรุปเชิงสังเคราะห์ของการอภิปรายผล ครั้งนี้ชี้ให้เห็นเชิงสังเคราะห์ว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 มิได้เกิดจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลจากการบูรณาการขององค์ประกอบทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร ภาวะผู้นำ

วัฒนธรรมองค์กร และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยสะท้อนว่าสถานศึกษามีพื้นฐานของการดำเนินงาน PLC ในระดับที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ภาวะผู้นำร่วมและโครงสร้างสนับสนุนในชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเอื้อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขณะเดียวกัน ทีมร่วมแรงร่วมใจและชุมชนกัลยาณมิตรเป็นฐานทางสังคมที่ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การสังเคราะห์ผลดังกล่าวนำไปสู่ข้อค้นพบเชิงแนวคิดว่า การพัฒนา PLC ที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มจากการสร้างระบบสนับสนุนและผู้นำที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม ก่อนต่อยอดไปสู่การหล่อหลอมวิสัยทัศน์ร่วมและการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางทั้ง 6 ด้านที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จึงไม่เพียงสะท้อนสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา แต่ยังสามารถใช้เป็นกรอบเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในบริบทสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาสภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการ ส่งเสริม พัฒนาการสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาาร่วมกัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงสร้างแผนงานและแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำเป็นวิจัยเชิงประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา จากระดับสถานศึกษา เป็นระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับจังหวัด หรือ ระดับประเทศ

2.3 ควรศึกษาและพัฒนาการวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการทีมร่วมแรงทีมร่วมใจ เพื่อเป็นแนวทางการเป็นชุมชนแห่งวิชาชีพที่สูงขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ถือเป็นกลไก

สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา จากการศึกษาภายใต้บริบทของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่า มีแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจน และสามารถจัดลำดับความสำคัญตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ 6 แนวทาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยต่ำไปหาค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ 1) แนวทางด้านวิสัยทัศน์ร่วม 2) แนวทางด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ 3) แนวทางการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 4) แนวทางด้านชุมชนกัลยาณมิตร 5) แนวทางด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน 6) แนวทางด้านภาวะผู้นำร่วม ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นสำคัญที่สถานศึกษาควรพัฒนา เพื่อยกระดับสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประจักษ์ ยอดเม้น. (2563) *แนวทางการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 หนองบัวลำภู*. (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์อร สดเอี่ยม, ชีชนพงศ์ ศรีจันทร์, ภัทราพร เกษสังข์, สมยงค์ สีขาว และธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย. (2561). ข้อเสนอแนะทางการขับเคลื่อนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดเลย. *Journal of Inclusive and Innovative Education*, 2(3), 53-60 <https://so01.tcithaijo.org/index.php/cmujedu/article/view/167091/120558>
- วันดี สมมิตร. (2552). *ผลกระทบของการสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครูในเขต กรุงเทพมหานคร: การวิจัยแบบผสม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำ นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้* ข่าวสารวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักสารสนเทศทางการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (3rd ed.). New York, NY: Harper & Row.